

A majdani beruházás keretében a két vízviszartartó nagyműtárgy mellett 30 műtárgy kialakítására kerülhet sor, ezek közül 2 db zsilip, míg a többi kisműtárgy (vízviszartartó küszöbök, tiltók, valamint átereszek). A tervezés során fontos szempont volt, hogy a rendszer minél kisebb mértékben igényeljen emberi beavatkozást, ezzel is a természetes működéshez igyekeztünk közelíteni. A mélyebben fekvő területeken a tavak kialakításához mintegy 180 000 m³ földet kell megmozgatni, 1,2 km új csatorna épül, a csatorna rekonstrukció hossza 7,4 km, az érrekonstrukció pedig 3,2 km-t érint.

A projekt földmunkákkal érintett beavatkozási területe hozzávetőleg 35 ha, míg a szűkebb hatásterület 720 ha. A vízrendszer mintegy 1 200 ha mezőgazdasági terület vízgazdálkodását teheti kiegyensúlyozottabbá, természetesen azzal a kitételrel, hogy ahol a területhasználó nem szeretne vizet visszatartani, ott nem kell számolnia megnövekedett vízszintekkel. A célterületen az elméletileg rendelkezésre álló legnagyobb vízmennyiség (csapadék és fakadó vizek) a számítások szerint 840 000 m³, ebből a rendszer az eltérő gazdálkodói érdekeket szem előtt tartva 450 000 m³-t tud biztonságosan tájgazdálkodási célra visszatartani.

A tájgazdálkodási mintaterületen a jelenlegi területhasználók gazdálkodnak majd tovább, ez alól a konkrét beavatkozások (földmunka, műtárgyak) területei képeznek kivételt, melyek állami tulajdonba kerülnek. Tájgazdálkodási hasznosításukat a projekt javaslata szerint helyi gazdálkodókra, ideális esetben gazdálkodók közösségére célszerű bízni.

A projekt várt eredménye

A hozzávetőleg 1 200 ha területen kiegyensúlyozottabbá válik a talaj vízgazdálkodása, ami főleg aszályos időszakokban jelent majd komoly segítséget. A közvetlen beavatkozási területen létrejön egy mozaikos tájszerkezet, amely a tavakkal, erekkel és összekötő csatornákkal képes visszatartani a terület vizeit és változatos haszonvételekre ad lehetőséget. A rendszer reményeink szerint mintát adhat nagyobb méretű tájgazdálkodási programok elindításához.

A projekt az Új Széchenyi Terv Környezet és Energia Operatív Programjában (KEOP), „A tájgazdálkodást megalapozó vízi infrastruktúra kiépítése (VTT)” tárgyú felhívás keretében részesült támogatásban.

A szerződés száma: KEOP-7.2.1.3/10-11-2011-0001

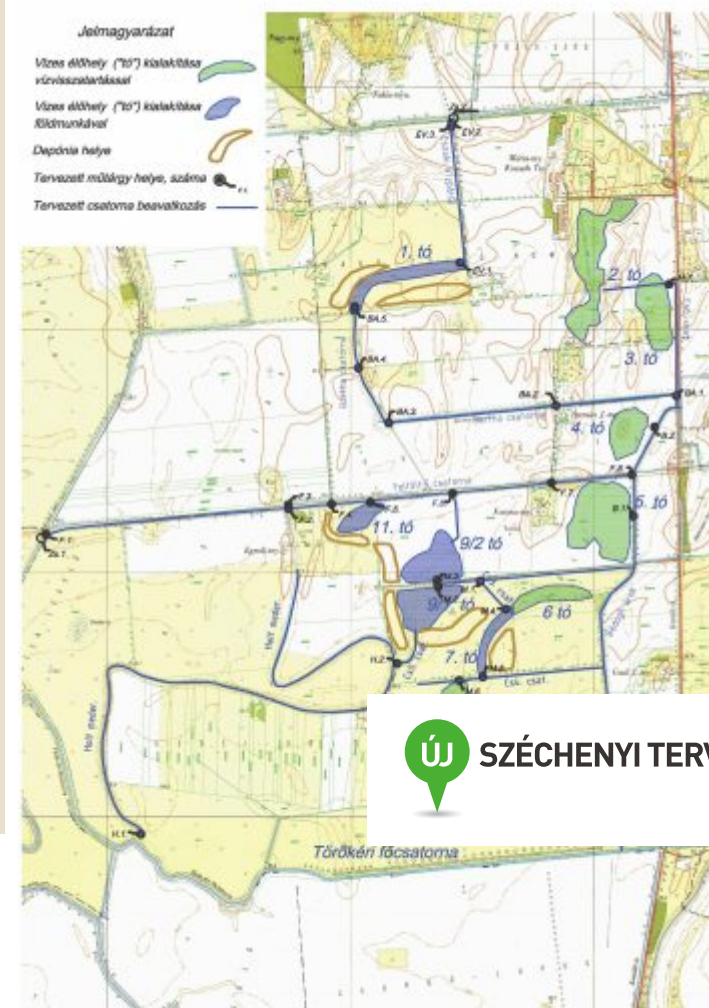
Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával,
a Kohéziós Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Térségi táj- és vízgazdálkodást megalapozó vízi infrastruktúra kialakítás a Törökéri-főcsatorna öblözetében

Projekt bemutatató kiadvány

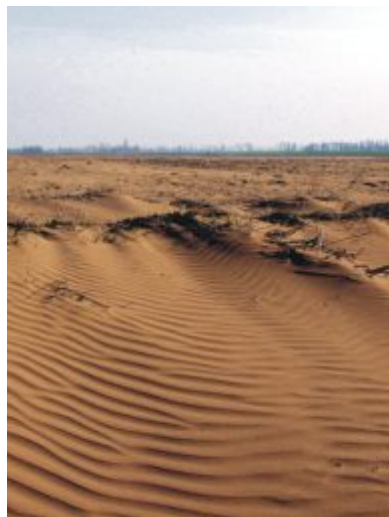

Az ártéri tájgazdálkodás indokoltsága

Hazánk területének közel fele szántó, azonban ennek egy része, többnyire a folyóink mentén elhelyezkedő mélyárterekre esnek, és gyenge szántóalkalmasságúak. Az ilyen területeken való gazdálkodás nagyobb energiabefektetés mellett alacsonyabb hozamot biztosít, ráadásul a belvizek és aszályok károkozása is ezeken a területeken a legnagyobb.

A Tisza menti mezőgazdasági területekről sokéves átlagban hozzávetőleg 1-1,5 milliárd köbméter vizet vezetünk el belvízmentesítés címén. A vegetációs időszak alatt ugyan ezeken a területeken közel ugyanekkora vízhiány jelentkezik, ami nagymértékben veszélyezteti az élelmiszertermelést. A két, egymással ellentétes műveletnek tetemes költségei vannak.

Időjárásunk egyre szélsőséesebb, egyes időszakokban rendkívüli csapadék hullik, majd ugyanott több hónapos szárazság tapasztalható. Egyes helyeken egyszerre 50-100 mm eső zúdul le, míg onnan akár 10-15 km-re egyetlen milliméter sem. A csapadékeloszlás tehát mind térben, mind időben egyenetlen.

Ezeket az egyenetlenségeket jól példázza, hogy a 2010 és 2012 közötti időszak átlag csapadék értékét tekintve évi 100-150 mm pluszban vagyunk, csakhogy a 2010. évi víztöbbletnek - a tájhasználat igényelte vízelvezetés miatt is - már 2011 őszére sem maradt nyoma. Az ennek eredményeképpen jelentkező aszályok károkozását 2012-ben 300 milliárdosra becsülte egy gazdálkodói szakmai szervezet. Ebben az esztendőben a Tisza vízállása rendkívül alacsony szintet ért el, a lecsökkent vízhozam a teljes területen jelentkező összes vízigény kielégítése mellett nem tette volna lehetővé azt, hogy öntözéssel pótoljuk a fellépő vízhiányt. A probléma egyszerűen az, hogy öntözésre olyankor van a legnagyobb szükség, amikor alig van víz a folyóban.

A tervezett beavatkozás

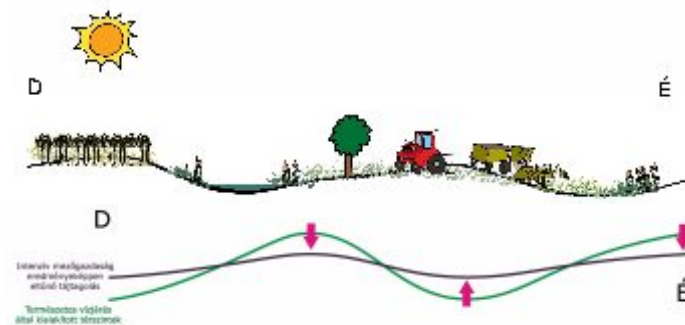
Projektünk a fenti megfontolásokra alapozva egy vízvisszatartáson alapuló tájgazdálkodási mintaterület létrehozásáról szól a Bodrogi köz területén, a Törökéri-főcsatorna öblözetében.

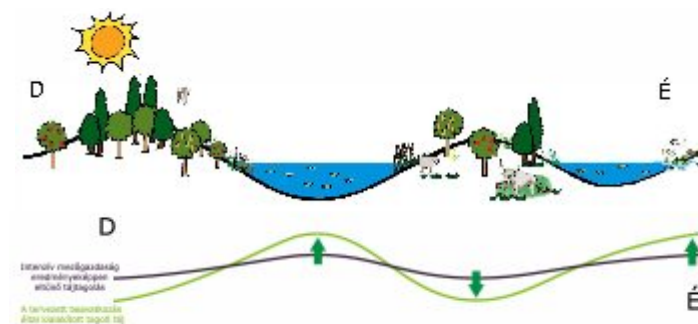
A kezdeményezés elvi alapja, hogy az egykori ártéri területeken a jelenlegi, vízelvezetéses monokultúras gazdálkodás helyett egy mozaikos, a vizek visszatartásán alapuló tájhasználatot hozunk létre. A kistáji vízkörforgások helyreállítása, valamint a táji és élőhelyi sokféleség hozzájárulhat a biológiai sokféleség növekedéséhez. Ezen felül alkalmazkodóbbá teszi a tájat és a gazdálkodást az időjárási és vízjárési szélsőségekkel szemben. A természetközeli tájhasználat az ártéri öblözetben ilyen sokféleségre alapozza haszonvételeit (tavak, legelők, gyümölcsösök, erdők). Így az ember gazdálkodási tevékenysége segít fenntartani a természeti szempontból is értékesebb, mozaikos tájat.

A projekt jelenlegi szakaszában a vízrendszer tervezése történt meg, a kivitelezés egy második szakaszban, nyertes pályázat esetén egy következő pályázati program keretében indulhat el.

A tervezett beavatkozások részben vízvisszatartó és vízkormányzó műtárgyak létrehozását, részben pedig a táj tagolását célozzák. A táj tagolása egyrészt szintbeli tagolást jelent tavak és magasabb területek kialakításával, a jelenlegi domborzati viszonyok kihangsúlyozásával, másrészt jelenti a változatos, mozaikos növényborítást, a szintbeli adottságoknak megfelelően.

Az iparszerű mezőgazdaság a változatos domborzatot egyféléképpén, szántóként hasznosítja, fokozatosan kiegyenlítve a domborzatot és megszüntetve az élőhelyi változatosságot. Ezen gondolkodás szerint a kombájn asztalához igazították a tájat, s a tagolt tájból egyhangú, lapályhoz közelítő felszínt igyekeztek kialakítani. A mélyebb területek ugyanakkor rendszeresen belvízzel borítottak, jelezve az eredeti adottságokat és a területhasználat korlátait.

A projekt keretében egyes mélyebb területeken visszaalakítjuk az eredeti, vagy ahhoz közelítő felszínformákat. A domborzati viszonyok kihangsúlyozása és a változatos növényborítás teszi alkalmassá a tájat a vizek visszatartására, a mikroklima és a kistáji vízkörforgás javítására. A változatos tájban a gazdasági haszonvételek is változatosak lehetnek.

A tervezett vízrendszer működésének célja az öblözetben fakadó vizek, és a csapadékvizek visszatartása, valamint a tájhasználat alkalmazkodóbbá tétele. A rendszer fő elemei a Gubástói- és a Kakastói-csatornára telepített zsilipek, a hozzájuk kapcsolódó csatornarendszer, az általuk összekapcsolt mély fekvésű területek, vizes élőhelyek és tavak láncolata, valamint a megnövekedett növényborítás (erdős, ligetes foltok).